

ÖĞRETMENLERİN İNSAN İLİŞKİLERİ HAKKINDA ADAY ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Doç. Dr. Mehmet Taşdemir
Ahi Evran Üniversitesi
mttasdemir1963@gmail.com

Öğr. Gör. Figen Taşdemir
Ahi Evran Üniversitesi
ftasdemir@ahievran.edu.tr

Nursemin Buyuran
Ahi Evran Üniversitesi
nurseminbuyuran@hotmail.com

Sonay Cesur
Ahi Evran Üniversitesi
sonay_cesur@hotmail.com

Özet

Öğretmenlerin davranış örnekleri ve davranış biçimleri eğitimin sürekli tartışılan sorunları arasındadır. Öğretmen yeterlik ve sorunları üzerine araştırma sonuçları hem sınıf içi hem de diğer etkileşim sürecinde öğretmenlerin okul değişkeninin paydaşları ile olan ilişkilerinin önemine vurgu yapmaktadır. Bu araştırma betimsel bir araştırma olup nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın verileri görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Araştırmada nitel veriler katılımcıların öğretmenlerin insan ilişkilerini tanımlamada kullandıkları metaforların analizine dayalı olarak elde edilmiştir. Araştırma 2016 yılı Kırşehir Milli Eğitim Müdürlüğü'nce yürütülen adaylık eğitimine alınmış öğretmenlerle yürütülmüştür. Araştırmada insan ilişkilerinden yoksun öğretmen davranışları, sıradan, duygusuz, yararsız, boş konuşan, hayattan uzak, değersiz, yoksun, soyutlanmış, etkisiz, yalnız, insani yanı zayıf, çıkarıcı, içe kapanık, empati yapmayan, bireysel farklılıkları gözetmeyen, verimsiz, geliştirilmesi emek gerektiren, gelişmeye kapalı, köhneleşmiş, rutin, anti sosyal, saygısız, çıkarıcı, monoton, uzmanlaşmamış, yetersiz, çevresine duyarsız, cansız, tek yönlü, hedefsiz, bilgisiz, belirsiz, değişken kimlikli, iletişimsiz, bağımlı bir insan olarak tanımlanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, insan ilişkileri, metafor.

VIEWS OF PROSPECTIVE TEACHERS ON HUMAN RELATIONSHIP OF TEACHERS

Abstract

Teachers' behaviours and attitudes are constantly debated issues of education. Research results emphasize the importance of teacher relations. This study is a descriptive research and a case study in which qualitative data collection techniques are used. Research data are obtained through interviews. In this study obtained qualitative data is based on the analysis of the metaphors used by participants to identify human relations of teachers. Research is conducted with prospective teachers taken into teacher training program by National Education Directorate of Kırşehir Province in 2016. In this study teacher behaviours lacking human relations are listed as ordinary, dull, useless, nonsense, worthless, deficient, isolated, ineffective, alone, the human side is weak, manipulative, introverted, lack of empathy, giving no importance to individual differences, inefficient, closed to improvement, routine, anti-social, disrespectful, manipulative, monotonous, without specialization, inadequate, insensitive, lifeless, one-way, aimless, uninformed, uncertain, variable identities, without communication and dependent person.

Keywords: Teacher, human relations, metaphor.

GİRİŞ

İnsanın zamanının önemli bir kısmı diğerleri ile iletişim halinde geçmektedir. İnsanlar arasında hatalı iletişim için olma, insanların aile, iş ve sosyal hayatlarında problemlere sebep olabilmektedir. Dolayısı ile etkili iletişim insan mutluluğu açısından da önem taşımaktadır. İnsan ilişkileri konusunda başarı insanın bir bütün olarak tüm yaşantısının etkileyen bir özel yeterlik olabilmektedir. Bu konu her meslek alanında olduğu gibi öğretmenlik mesleği bakımında da önem taşımaktadır. İnsan ilişkileri, insanların karşılıklı eylemleri aracılığı ile amaçlarını gerçekleştirmek için çevredeki her türlü insan ve durumla etkileşimidir (Başaran, 1992). İnsan ilişkileri insanın ne olduğunu, nasıl hareket ettiğini, davranış ve hareketlerinin nedenlerini ve ondan en iyi şekilde nasıl yararlanılabileceğini araştıran, ideal kurallar ortaya koyan bir bilgi koludur (Tortop, 1989: 216). İnsan ilişkileri, sözü her çeşit görevdeki insanların karşılıklı etkilenmelerini belirtmek için kullanılmaktadır (Sönmez, 1977: 279). İnsan ilişkileri, bir örgütteki insanları birleştirip uyumlulaştırarak, çalışma durumuna sokmayı amaç edinen bir yönetim eylemidir. Böylece, o insanların hem işbirliği ve verimi artar, hem de sosyolojik, ekonomik ve psikolojik gereksinimleri karşılanmış olur. İnsan davranışlarının anlaşılmasında onun gereksinimlerinin bilinmesi gerekir. Bu gereksinimlerden başka, insan davranışını etkileyen sosyolojik nedenler de vardır. Gelenekler, töreler, yasalar ve özellikle sosyal sınıf, bağımsızlık, fırsat gibi kavramlar insan ilişkileri üzerinde derin ve geniş etkiler yapar (Bursalıoğlu, 1987, Bilen, 1996, Nazik, 2003).

Öğretmen yeterlikleri öğretmen yetiştirmenin her döneminde üzerinde önemle durulan konular olagelmış olmasına karşın bu yeterlikler aynı zamanda da eğitimin ana tartışma konusu olmaktan geri durmamıştır. Eğitimde öğretmene bel bağlama, onu insan yetiştirmenin ve ülkenin çok yönlü gelişiminin temel lokomotifleri olarak görme ve öğretmenliği doğaüstü güçlerle donanık varlık olarak görme, meslek ve birey olarak öğretmenliğin sürekli göz önünde tutulmasını sağlamıştır. Sonuçta öğretmen ve öğretmenlikte diğer birçok meslek ve meslek elemanları gibi insan odaklı bir özellik taşımaktadır. Merkezinde insan olmasının ve yoğunluklu olarak insanlar arası etkileşim odaklı bir meslek olmasının getirdiği yükü öğretmenler ve öğretmen nitelikleri toplum tarafından yüksek beklentili bir meslek özelliğini taşımaktadır. Öğretmen öğrenci ilişkilerini saygı ve saygınlık temelli, model insan olma ve anne-baba rolünü üstlenen bir anlayış üzerine kurulması gerektiği görüşü öğretmenlik konusunda yaygın olan anlayışlardır. Öğretmenlerin milli eğitim sistemi içerisindeki rolü bu derece önemli olmasına rağmen ülkemizde öğretmenlerin ve öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının niteliği ile ilgili ciddi kaygılar mevcuttur (Özoğlu, 2010).

Başaran'a (2000) göre, okul, değişik adlarla anılan, eğitimin temel sistemini oluşturan genel bir kavramdır ve aynı zamanda eğitim ve öğretimin üretildiği yerdir. Okuldaki ilişkiler, formal öğrenme ile sınırlı kalmamakta, çok yönlü ilişkileri de içine almaktadır (Çınkır ve Kuru-Çetin, 2010). Okullarda kurulan iyi bir insan ilişkileri ve iletişim sistemi, basta öğrencilerin geleceği olmak üzere okulun geleceği ile ilgili planlama sürecine onların etkin katılımını gerektirir. Birçok öğrenci, okuldaki insan ilişkileri ve iletişim ile ilgili sorunlardan dolayı okuldan ayrılmakta, ayrılmaya zorlanmakta ve başarısız olmaktadır (Çınkır, 2004). Sosyal bir sistem olan okulda insan ilişkileri önemli bir yer tutmaktadır. Okulun işlediği ürünün insan olması yönetime, insan ilişkilerinin ise koşulacağı ortamın hazırlanması görevini yüklemektedir. Yöneticinin insan ilişkileri kuramı konusunda yeterli bilgiye sahip olmasının yanında, bilgilerini uygulama becerisinin de olması gerekir. Okul içinde insan ilişkilerini ön plana çıkaran yönetici, okulda olumlu bir havanın yaratılmasını, sevgi, saygı ve güven duygularının egemen olduğu ilişkilerin kurulması için gereken düzenlemeyi yapabilmelidir. Böyle bir ortamda çalışan insanın işten doyumunu, morali yükseleceğinden verimi de artacaktır. Dolayısı ile okulun amaçlarının gerçekleşmesi oranı yükselecektir. İnsan ilişkilerinin temelinde karşılıklı değer verme, güven, saygı ve diyalog yatmaktadır. Okulda tüm çalışanlar arasında olumlu mesleki çalışma ilişkileri olması etkili okulların en önemli bileşenlerinden biridir. Mesleki çalışma ilişkilerinin iyi olmadığı bir okulda, okul düzeyinde örgütsel etkiliği, başka bir ifade ile tüm öğrenciler için yüksek nitelikte bir eğitim ve öğretimi gerçekleştirmek güçtür (Çınkır ve Kuru-Çetin, 2010).

Etkili insan ilişkileri örgütlerin amaçlarına ulaşmalarının en önemli araçlarından birisidir. Okulda insan ilişkilerinin niteliğini geliştirmek bir örgüt olarak okulların varoluş nedenleri arasında yer almaktadır. Okulların kendilerine yüklenmiş olan ve kendilerinden beklenen görev sorumlulukları yerine getirmesi ve okulun etkili ve verimli olması için okulda iyi, sağlıklı ve sürekli insan ilişkilerinin olması gerekmektedir. Okulda insan ilişkilerinin amacı, tüm eğitim işgörenlerini okulun amaçlarını geliştirmeye yöneltmek ve eğitim işgörenlerinin gereksinimlerini

karşılama için takım çalışması yapmaya güdülemek olarak ifade edilebilir. Okulda insan ilişkilerini “yönetici-öğretmen ilişkileri”, “yönetim-öğrenci ilişkileri” “öğretmen-öğretmen ilişkileri”, “öğretmen-öğrenci ilişkileri” ve “okul-çevre-öğrenci ilişkileri” olmak üzere değişik boyutlarda ele alınmaktadır (Çinkır, 2004; Barth, 2006; Knackendoffel, 2005; Ivey ve Richardson, 2007). Bu beş grup arasında kurulan ve sürdürülen ilişkilerin niteliği, okullarda verilen eğitimin niteliği ve öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkiye sahiptir (Wang ve Haertel, 2001: Akt. Çinkır ve Kuru-Çetin, 2010).

Alan yazında öğretmen nitelikleri konusunda oldukça çok araştırma, yayın ve raporda öğretmen yeterliklerinin genel kültür, alan bilgisi ve pedagojik yeterliklerine dönük çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda öğretmenlerin birey olarak sağlıklı insan ilişkilerinin nasıl olması gerektiği, bu ilişkilerde önemli etken olan temel kişilik özelliklerinin neler olması konularında ve bu özelliklerden yoksunlukları konusunda araştırmalar açısından alan yazında önemli bir ihtiyaç vardır. Araştırmalar çoğunlukla eğitim yönetimi, sınıf yönetimi gibi genel yönetim bilimi yaklaşımında yoğunlaşmaktadır. Çinkır’a (2004) göre sağlıklı insan ilişkilerinin su özellikleri taşıması gerekir. İnsan ilişkileri, insan-insana, yetişkin-yetişkine, empati, hoşgörü, dostluk, biz olma, güven, saygınlık, adalet, insanın kendisini bilmesini temel alan bir anlayış üzerine inşa edilmelidir.

Bu araştırmada “bir şeyin yokluğu düşünüldüğünde ortaya çıkması muhtemel sorunların neler olacağını tahmin etmek/görmek açısından” sağlıklı insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmenin yine öğretmen olarak ataması yapılmış aday öğretmenlerin görüşlerinin ortaya çıkarılarak öğretmenlerin sağlıklı insan ilişkilerini oluşturmalarına ve bunun gereği davranışlarının gösterilmesine farkındalık kazandırmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Türk Eğitim Sistemi içerisinde önemli bir yer teşkil eden öğretmen adaylarının insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmeni nasıl görüp tanımladıkları konusunda algıladıklarının ortaya çıkarılması öğretmenlere kendilerini geliştirme bakımından geri bildirim sağlayabilir. Bu yönü ile öğretmen adaylarının görüşlerinden hareket ile öğretmen öğrenci, veli, meslektaş ve diğer bireyler arası etkileşim ve öğretmenlerin sınıf içi davranışların nasıl olması gerektiği konularında hem görev başındaki öğretmenlere hem de hizmet öncesi öğretmen eğitimi programlarının gözden geçirilmesinde ilgili kurum ve kuruluşlara geribildirim sağlayabilir. Ayrıca nitel araştırma deseninde tasarlanmış olması da kuram geliştirmeye katkı sağlaması bakımından farklı araştırmacılara da ileri araştırmalar için ön fikir oluşturabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile öğretmen adaylarının öğretmenlerin insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmeni nasıl tanımlayıp algıladıklarının ortaya konulması suretiyle öğretmen eğitim programları ve görev başındaki öğretmenlerin insan ilişkileri boyutlu eğitimine vurgu yapmak amaçlanmıştır.

Problem

Öğretmen adaylarının insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkındaki görüşleri nedir ve bu öğretmenleri tanımlamada kullandıkları kavramlara yükledikleri anlam ne olmaktadır.

Sınırlıklar

Araştırmanın bulguları 1996 yılında Kırşehir ilinde aday eğitim programına devam eden araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 94 aday öğretmenin, “İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmeni neye benzetirdiniz? Niçin. Gerekçeleri ile açıklayınız?” konusundaki görüşlerinin araştırmacılar tarafından yapılan analizi ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Bu araştırma betimsel bir araştırma olup nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir durum çalışmasıdır. Naturalistik, yorumlayıcı, nitel (Merriam, 2013) diye adlandırılan nitel araştırma Van Maanen’e (1979) göre bir şemsiye terim olarak tanımlamaya, çözmeye, yorumlamaya ve anlamla ilgili terimlere ulaşan teknikleri kapsar (Akt. Merriam, 2013). Araştırmada nitel veriler katılımcıların öğretmenlerin insan ilişkilerini tanımlamada kullandıkları metaforların analizine dayalı olarak elde edilmiştir.

Metafor, anlamak istenilen nesneyi veya olguyu, başka bir anlam alanına ait olan kavramlar ağına bağlayarak, yeniden kavramlaştırıp, değişik yönlerden görmek ve daha önceden gözden kaçan bazı durumları aydınlatılabilmesini sağlar (Taylor, 1984). Metaforlar çoğunlukla benzer bir alandan yeni ve çoğunlukla bilinmeyen bir alana bilgi transferini kapsar (Tsoukas, 1991). Metaforiksel düşünce çok karmaşık bir fenomeni veya durumun özelliklerini aydınlatmak için kavramsal bir araç olarak benzer bir olay ve nesneyi kullanmayı kapsar (Oxford v.d. 1998). Metaforlardan eğitimin program geliştirme ve plânlama, öğretim sürecinde değişik biçimlerde yararlanılmaktadır. Öğretmen eğitiminde ise metaforlar, öğretim uygulamalarını yönlendirme ve öğretmenlerin çağdaş eğitim anlayışındaki yerlerini belirlemede bir araç konumundadır (Vadeboncoeur ve Torres, 2003). Öğretmen metaforları çalışması, öğretmenlerin mesleki tanımlamaları ve balgamsal faktörler arasındaki ilişkileri araştırmak için uygun araçtır. Metaforik imajları araştırmak, öğretmenlerin sınıfta sahip olduğu roller, öğrenciler ve eğitimle ilgili inançları ve varsayımlarının altında yatanları ortaya çıkarmak için kullanılan bir yöntemdir (Ben-Peretz, Mendelson ve Kron, 2003). Bu özellikleri ile metaforlar bilimsel araştırmalarda bir veri toplama tekniği olarak araştırmalarda kullanılmaktadır.

Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, Sönmez ve Alacapınar, 2011). Bu araştırmalarda kültür analizi, olgu bilim, kuram oluşturma, durum çalışması, eylem araştırması türünde farklı araştırma gelenekleri/ stratejileri/ yaklaşımları kullanılır. Bu çalışmada durum çalışması yaklaşımı benimsenmiş olup, görüşme yolu ile veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Örnek olay çalışması olarak ta bilinen durum çalışması, bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek, bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek ve bir olayı değerlendirmek amacı ile kullanılır (Gall vd., 1996: Akt. Büyüköztürk vd., 2013). Bu araştırmada nitel veriler görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Araştırma aday öğretmenlik eğitimine katılan 94 öğretmen ile yapılan yüz yüze görüşme tekniği ile yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yazılı olarak alınmıştır.

Aday öğretmenlere *“İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmeni neye benzetirdiniz? Niçin. Gerekçeleri ile açıklar mısınız?”* sorusuna verdikleri yazılı cevaplar araştırma verilerini oluşturmuştur.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu amaçsal örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçsal örnekleme çalışmanın amacına dayalı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri taşıyan veya belli özelliklere sahip bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir. Benzeşik örnekleme yöntemi, evrende araştırmanın problemi ile ilgili olarak benzeşik bir alt grubun, durumun seçilerek çalışmanın buradan yapılmasını tanımlar. Nitel çalışmalarda amaçlı örneklemede her çalışmanın amacı temel alınarak örnekleme yöntemine ve örneklem büyüklüğüne karar verilmelidir. Nitel araştırmada, örneklem büyüklüğünden çok zengin bilgi içeren durumlar, araştırmacıların gözlem ve analitik kapasiteleri sonucu ortaya çıkaran geçerlik, anlamlılık ve algılamalar daha önemlidir (Büyüköztürk vd., 2013). Patton’a (1990) göre örneklem büyüklüğü neyi bilmek istediğimize, araştırmacının amacına, neyin kullanışlı, yararlı olduğuna, neyin değerli, önemli olduğuna ve mevcut zaman ve kaynaklara göre nelerin yapılabileceğine bağlıdır (Akt. Büyüköztürk vd., 2013). Bu araştırmanın çalışma grubunu 2016 atama döneminde ataması yapılmış ve Kırşehir M.E.Müdürlüğünde adaylık eğitimi alan öğretmenlerin tamamından oluşturulmuştur (Tablo 1a ve 1b). 96 kişiden oluşan atanmış aday öğretmenlerin 70’i kız (%72,9) ve 26’sı erkek (%26,1) tir. Katılımcıların branşlara göre dağılımı: Okul Öncesi öğretmenliği 7 (%3), ilkökul öğretmenliği 27(%28), Ortaokul öğretmenliği 50 (%52,1), Lise öğretmenliği 12 (%12,5)’dir.

Tablo 1a. Katılımcı aday öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	F	%
Bayan	70	72,9
Bay	26	27,1
Toplam	96	100.00

Tablo 1b. Katılımcı aday öğretmenlerin öğretmenlik alanlarına göre dağılımı

Öğretmenlik Alanı	F	%
Okul Öncesi öğretmenliği	7	7,3
İlkokul öğretmenliği	27	28,1
Ortaokul öğretmenliği	50	52,1
Lise öğretmenliği	12	12,5
Toplam	96	100

Tablo 1a ve Tablo 1b verilerine göre katılımcı aday öğretmenlerin %72,9 Bayan, %27,12i baydır. Alanlara göre ise %7,3'ü Okul Öncesi öğretmenliği, %28,1'i ilkökul öğretmenliği, %52,1'i Ortaokul öğretmenliği, %12,5'i de Lise öğretmenliği alanında oldukları görülmektedir.

Veri Toplama ve Analiz

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundaki sorular aşağıdaki maddelerden oluşturulmuştur: Cinsiyet: *Erkek ()Kız ()* İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmeni neye benzetirdiniz? Niçin. Gerekçeleri ile açıklar mısınız?" Katılımcıların bu maddelere ilişkin görüşlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemlerinden kategorisel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Kategorisel analizde, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin, belirli kriterlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasını gerektirir. Analiz kategorileri, mesajda bizim ilgilendiğimiz çok çeşitli boyutlara dayanabilir (Bilgin, 2000; Kumar, 2011). Bu araştırmada verilerin analiz sürecinde, tespit edilen metaforlar katılımcıların yükledikleri anlamlar dikkate alınarak belirli tema/kategoriler halinde analiz edilip, açıklanmıştır. Katılımcı görüş formu; ilgili öğrencinin form no (1, 2, 3), cinsiyet (E,K) şeklinde kodlanmıştır. Örneğin, form no 36 ve Kız olan bir katılımcı "36K" olarak kodlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda Geçerlik/İnanırlık ve Güvenirlik/Tutarlılık sağlanmasında, toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Bilgin, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2008; Kumar, 2011; Sönmez ve Alacapınar, 2011; Merriam, 2013). Genellenebilirlik/Nakledilebilirlik sağlamak amacı ile zengin ve yoğun tanımlama, ortamın ve katılımcıların tanımlanması kadar, katılımcı görüşlerinden, araştırma notlarından ve dokümanlarından yapılan alıntılar biçiminde sunulan uygun kanıtlarla desteklenen bulguların detaylı tanımlanması ve örnekleme azami çeşitlilik sağlanmalıdır (Merriam, 2013). Bu araştırmada görüşme formunun geliştirilmesi, görüşmenin yapılması, veri analiz ve raporlaştırma süreci aşağıda açıklandığı biçimde gerçekleştirilmiştir:

- Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formunun geliştirilmesinde alan yazın taramasının ardından geliştirilen taslak görüşme formu 3 uzman görüşüne sunulmuş, "uygun", "uygun değil" ve "düzeltmesine dönük görüşleriniz" şeklinde görüş ve değerlendirmeleri istenmiştir. Daha sonra uzman görüş ve önerileri doğrultusunda yönerge ve maddelerin açık ve anlaşılabilirliği sağlanmıştır. Bu süreçte soruların güvenirliliği Miles & Huberman'ın (1994) formülü [$Güvenirlik = \frac{Görüş\ birliği}{(Görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı)}$] kullanılarak, hesaplanan uyum katsayısı 0,70 ve üzeri maddeler forma alınmıştır. Formun tüm maddelerine dayalı olarak hesaplanan uyum katsayısı 1.00 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu uyum katsayısı soruların değerlendirmeciler tarafından yüksek güvenirlikte kullanılabileceğini göstermektedir. Nihai form biri kişisel bilgileri diğeri metafor ve gerekçeli açıklamasının yapılmasını içeren açık uçlu iki maddeden oluşturulmuştur.
- Araştırmada araştırmacı görüşmeci olarak araştırma verilerinin elde edilmesini sağlamıştır. Araştırma verileri, araştırmacının araştırma amacı ve görüşlerin gizliliği ve katılımın gönüllülük esası üzerine olduğunun açıklanmasından sonra araştırmacı tarafından basılı olarak hazırlanan görüşme formu ile yazılı olarak alınmıştır. Bu yönü ile katılımcıların görüşmeye yaklaşımları daha olumlu olmuştur.
- Katılımcılarla yapılan görüşme 2016 Mart ayı içerisinde aynı zamanda gerçekleştirilmiştir. Okulda sağlanan özel bir ortamda 10–20 dakika süren görüşme yapılmıştır. Görüşmede araştırmacı katılımcıların görüşlerinin oluşmasını yönlendirici, hatırlatıcı vb. ipuçları kullanmamış sadece oluşturulmuş olan yazılı

formla cevabı istenilen kendi özgün düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Araştırmada, isimsiz formla yazılı olarak elde edilen katılımcı görüşleri araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

- Yarı-yapılandırılmış ve açık uçlu maddelere katılımcıların görüşme sorularına belirttikleri görüşler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş, her bir belirtilen görüşlerin madde köküne göre gruplandırılarak ayrıntılı dökümü yapılmıştır. Daha sonra katılımcı görüşleri ifade ettikleri anlam bakımından sınıflandırılıp aynı anlama gelebilecek görüşler bir grup altında toplanarak sayısallaştırılarak bulguları yorumlanmıştır (Gay, Mills ve Airasian, 2006, Sönmez ve Alacapınar, 2011).
- Bu araştırmada veri analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bilgin'e (2000) göre içerik analizinde son aşama değerlendirme, çıkarsama ve yorumlamadır Strenski'ye (1989) göre metaforların sonuçları vardır. Onlar düşünceleri yansıtır, şekillendirir davranışları belirlerler. Bu araştırmada katılımcıların özgün ifadelerinden hareketle bulgulara dayalı olarak çıkarsamalar yapılarak açıklanmıştır. Araştırmada bu eylemler bulgular, sonuç, tartışma ve öneriler ile verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bulgular katılımcıların orijinal görüşleri ile desteklenerek bulgular kısmında yer verilmiştir.

BULGULAR

Tablo 2. Atanmış öğretmen adaylarının insan ilişkilerinden yoksun öğretmen hakkında ürettikleri metaforlar ve gerekçelendirmeleri tablosu

TEMA	F	KOD	METAFOR	GEREKÇESİ
BİTKİ	26	1KOSN	Ot	Küçüktür, ot gibi gelip ot gibi giderler
		2KİS	Susuz kalmış bir bitki	Su iletişimidir iletişimsiz yaşayamaz
		4KLFM	Meyve vermeyen bitki	Çevresinden beslenir ürün ortaya koyar
		7KİS	Ağaç	Meyve verene iyi bakılır vermeyene bakılmaz
		12EİS	Meyve vermeyen bir ağaç	Meyvesiz ağaç ilişkisiz öğretmendir
		14KOSB	Kavak ağacı	Kavak ağacının sadece gölgesinden yararlanılır
		15KİFM	Bitki	Sosyal bağ kurmadan yaşıyorlar
		16KOFM	Bitki	Sadece kendi içinde yaşamını devam ettiriyor
		19KİS	İçinden çürümeye başlayan elma	Dışı sağlamdır ama içi çürür
		33E OFM	Ökse otu	Bulunduğu ağaca zarar vermektan başka bir işe yaramaz
		35KLT	Solmuş bir çiçek	İnsan ilişkisi yoksa güzel dokunuş etki ve verim yaratamaz
		36KODİN	Lale	Bir çiçekli tek ve yalnızdır
		39KİT	Bitki	İletişimsizse kendi haline kalır
		44E OFM	Meyvesiz ağaç	İlişkiden yoksunsa basittir
		50KOFM	Çöldeki bitki	İnsanla iletişim kurmazsa faydasız olur
		54KOSSN	Ayrık otu	Sosyal ilişkisi iyi olmalı üstte yada altta görmemeli
		57KOFM	Çam ağacı	Meyve vermeli çam ağacı gibi olmamalı
		59KLFM	Bitki (ot)	Sosyallikle genişler çiçekler açtırır
		62KLT	Yaprakları ve çiçeği olmayan ağaç	İnsan ilişkileri yoksa öğrenciye katkısı olmaz
		66KOFM	Turunç meyvesi	Portakal gibi gözükür ama yeyince pişman eder
		68E OFM	Yaprak dökmüş ağaç	Yapması gerekeni bile yapamaz
		74E OFM	Dikensiz çiçek	Değerli kılan sevilen olmaması
		81KLT	Susuz çiçek	İnsan ilişkilerine gerek vardır
		83KOT	Kurumuş içi mantarlı ağaç parçası	Kuvvetli ateşi olmaz işe yaramaz
		85KLPDR	Kaktüs	Yalnızlaştırır fayda sağlamaz kimseye
		89EİS	Ot	Hayattan bi haberdir
EŞYA	12		Boş bir kutu	İletişim ve insan ilişkileri yoksa bilgisi olsa da boştur
			Buzdolabı	Sadece bilgi alıp verirler

		Biblo Obje Öğretmen masası Kendi kendine yanıp sönen mum Boş bir teneke Boş saksı Buzdolabı Boş bir sürahi Masa Sönmüş mum	Etrafına yararlı olması için ilişkisi kuvvetli olmalı Duygudan yoksundur Masa gibi sınıftadır ama iletişimsizdir Mum yanar, tükenir sadece kendisine faydası vardır Çok sesi vardır ama işe yaramaz İnsan ilişkisiz sadece ders anlatan Soğuk olmamalı, hayatlara dokunmalıdır Katkı ve verecek bir şeyi yok Nereye koysanız orda kalır kalabalık eder Potansiyelini vermez	
MAKİNE	9	5KLFM 13KİS 20KOFM 26KİS 38KL 43KLT 55KOY 64KLFM 96KİS	Makine İşe yaramayan alet Makine Makine Araç Makine Makine Merdaneli makine Makine	İşini yapıp kenara çekilir İşe yaramalıdır Cansızdır, duyarsızdır, tek işi yapar İletişim ve insan ilişkileri kurulmalıdır Sadece bilgi değil sevgi ve değerde verilmeli Sadece ihtiyacı olduğunda ilişki kurar İlişkiden yoksun, programlanmış monotondur Farklı fikir olmazsa dümdüz olur Sevgi ilgi merhametini esirger
HAYVAN	7	6KİS 25KİS 37KLT 40KOFM 56EOBÖT. 70KL 93KİS	Kaplumbağa Kelebek Koala Yalnız kalıp ailesinden ayrılmış bir kuş Yabani bir hayvan Hayvan Köpek balığı	Kendi kabuğuna çekilmiş herkesten kaçır İnsan ilişkisi yoksa gelip geçicidir Vaktinin çoğunda uyuyor sosyal hayatı sıfır İlişki kuramadığı için ortamdan soğurlar Benzeyen kötü bir şey yoktur İnsani özellikleri olmalı Çıkarlarına uymuyorsa zarar verir
CANSIZ NESNE	15	8KİS 27KOTB 42KİDİN. 48KLT 65KÖ 69KİS 73EOT 76KÖ 80KOFM 82KLPDR 86EOSN 87KOPDR 91ELSN 92Eİ 97EOFM	Cansız bir nesne Yolda ayağa takılan taş Odun Ağaç(kalas) Plastik çiçek Ağaç parçası Boş bir testi Kuru bir ağaç Duvar Temiz boş teneke kutu Odun Tahta İçi boş bir kap Sahte meyve Kardan adam	Duygusuz, ruhsuz insan ilişkisinden anlamıyor İnsan ilişkisi yoksa faydadan çok zarar getirir İletişimden yoksunsa kendi başına kurur İnsanlıktan yoksundur Konuşamaz sevemezsin Bütününden koparsa faydası kalmaz Su bile veremez Çevresine faydası yoktur İlerleyemez, gelişemez Ses vermesi için dolması gerekir Düşünmeden kırar Kalıp gibidir, sert darbeyeyle değişir İnsan gerekleri yoktur Ne rengi ne kokusu vardır Güneşi görünce erir gider faydası yoktur
ROBOT	5	9KLSB 10ELFM 21KİS 24KİS 77KÖ	Robot Robot Robota Robot Robot	İlişki kuramaz kendi dünyasındadır Yapması gerekeni yapar ama faydalı değildir Duygu ve empatiyi insan ilişkilerinde temele almalılar Hisleri yoktur Bireysel ihtiyacı gözetmez
VASİFSİZ İNSAN	9	11ELTB 28KİS	Her işi yaparım diyen vasıfsız bir işçi Saçsız bir insana	Herkesle ilişkisinin iyi olması gerekir İnsan ilişkisinden yoksun biri bireye şekil veremez

		30KOFFT	Can çekişen insan	Sadece mesleki bilgi değil insanlığı da olmalıdır
		45ELSB	Pasaport işlerine bakan memur	İnsan ilişkisi olmazsa sadece para olursa iyi öğretmen olunmaz
		49ELTB	Bitkisel bir hayata girmiş kişi	Umursamayan öylece etrafa bakan kişi
		53KİS	Yardıma muhtaç ihtiyar	İhtiyacı vardır
		58KİT	Ölü	İletişim kurmalı kuramıyorsa ölüdür
		78ET	Sevgisiz insan	İnsanlığından hocalığından fayda gelmez
		79KÖ	Ergenler	Tek yönlü düşünür, kapalıdır
BOŞ ARAZI	5	34KİS	Çorak bir tarla	Ne ekerek ekelim verim alınmaz
		32KLT	Bozkır, bomboş bir arazi	Yalnız işleme koyulmayan araziden verim alınmaz
		67KLT	Çorak topraklar	İnsan ilişkisi yoksa verim olmaz yetiştiremez
		71EODİN.	Harabe bir ev	Kendine faydası yok içine girersen yıkılır
		95KOSB	Duvar	Hiçbir şey anlatamazsınız
MASAL	4	46KLT	Dede korkut hikayesindeki deli dumrul	Ne istediğini bilmeyen iletişim kuramayan
		47E OFM	Boş bir tenekeye	İnsan ilişkisi kuramayan boştur
		51KÖÖÖ	Hayalet	Ne var ne yok gibidir
		88EOSB	Hayalet	Topluma faydası olmaz
DİĞER	4	18K	Oyun hamuru	İnsan ilişkisi eksik olana başkaları şekil verir
		94KİS	Soyut bir varlık	İletişim kuramaz
		72EOSP	Rahatsız edici ses	Yanındayken rahatsız eder
		90EOSN	Benzetecek bir şey bulamıyorum	Hiçbir iş yapamaz

Tablo 2 bulgularına göre katılımcı öğretmenler insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında 96 metafor üretmişlerdir. Bunlar sıklıklarına göre: “Bitki 26, Cansız Nesne 15, Eşya 12, Makine 9, Vasıfsız İnsan 9, Hayvan 7, Robot 5, Boş Arazi 5, Masal 4, Diğer, 4” olarak sıralanmaktadır.

Bitki temasını oluşturan 26 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Değersiz, anti sosyal, yararsız, desteklenmemesi gereken, görevini yapmayan, ancak kendisi için yaşayan, içi boş, görüldüğü gibi sağlıklı bir yapıda olmayan, basit, çevresine zarar veren, etkileşimde bulunduğu insanlara etki yapmayan, yalnızları yaşayan, tanımlandığı gibi olmayan, hayatla bağlantısı olmayan” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

Cansız nesne temasını oluşturan 15 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Duygusuz, ruhsuz insan ilişkisinden anlamayan, faydadan çok zarar veren, yok olmaya mahkûm, insanlıktan yoksun, gelişmeye kapalı, düşüncesizce hareket eden, içi boş, değişim için zorlayıcılık gerektiren, fonksiyonsuz,” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

Eşya temasını oluşturan 12 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Boş, rutin işler yapan, duygusuz, çevresine yararı dokunmayan, boş konuşan, hayattan habersiz, değersiz, potansiyelden yoksun ” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

Makina temasını oluşturan 9 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Rutin işler yapan, yararsız, duygusuz, anti sosyal, bilgi aktaran, sevgisiz, çıkarıcı, monoton ” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

Vasıfsız insan temasını oluşturan 9 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Uzmanlaşmamış, yoksun, insani değerlerden yoksun, maaş karşılığı rutin işler yapan, çevresine duyarsız, cansız, yararsız, tek yönlü düşünen” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

Hayvan temasını oluşturan 7 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Kendini soyutlamış, etkisiz, anti sosyal, yalnız yaşayan, insani yönleri zayıf, çıkarıcı ” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

Robot temasını oluşturan 5adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “İçe kapanık, rutin, duygusuz, empati yapamayan, bireysel farklılıkları gözetmeyen ” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

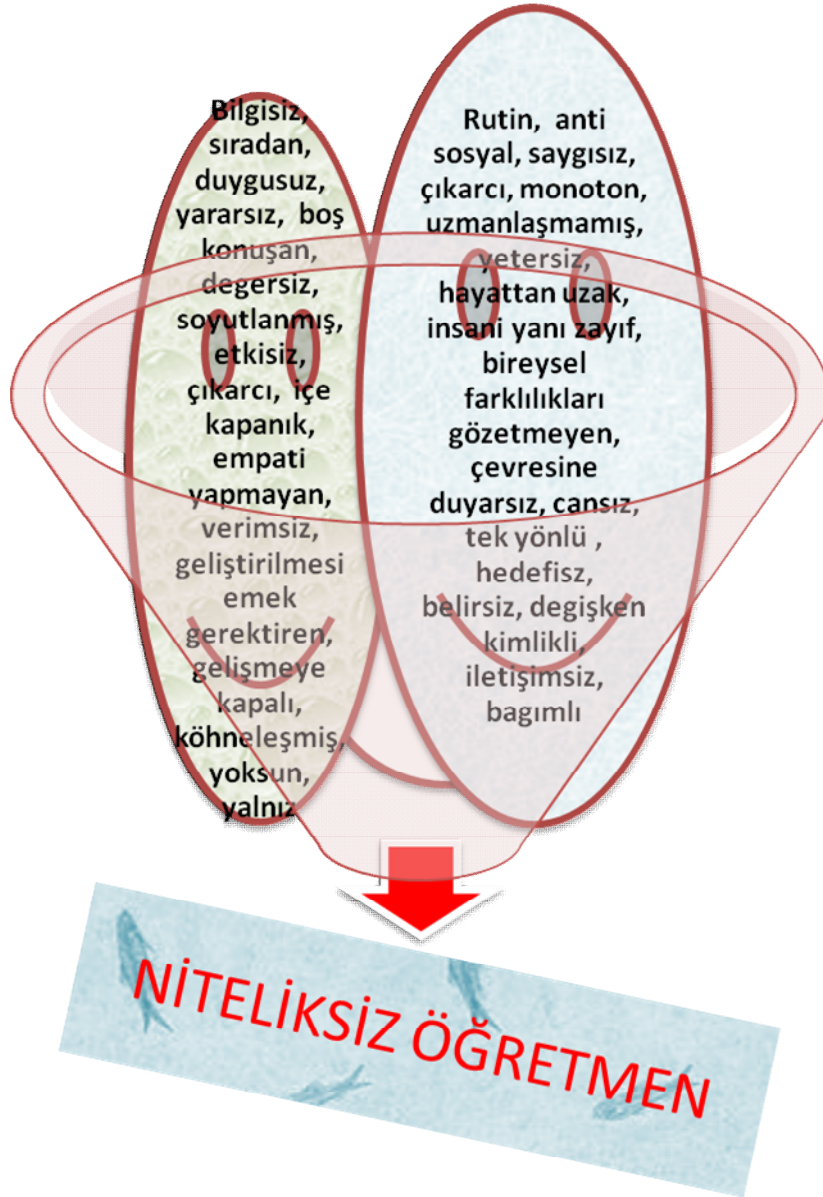
Boş Arazi temasını oluşturan 5 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Verimsiz, gelişmesi için emek ve çaba gerektiren, gelişmeye kapalı, köhneleşmiş, gelişmeye katkısı olamayacak olan” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

Masal temasını oluşturan 5 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Hedefi olmayan, bilgisiz, varlığı yokluğu belirsiz, etkisiz, yararsız ” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

Diğer temasını oluşturan 4 adet metafor ve gerekçesinin analizinden insan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen hakkında şu sonuçlar çıkarılmıştır. İnsan ilişkilerinden yoksun bir öğretmen; “Değişken kimlikli, iletişimsiz, bağımlı, değersiz” bir varlık olarak tanımlanabilecek anlamlar yüklenmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarına göre insan ilişkilerinden yoksun öğretmen davranışları genel olarak şu kavramlarla betimlenmektedir. Sıradan, duygusuz, yararsız, boş konuşan, hayattan uzak, değersiz, yoksun, soyutlanmış, etkisiz, yalnız, insani yanı zayıf, çıkarıcı, içe kapanık, empati yapmayan, bireysel farklılıkları gözetmeyen, verimsiz, geliştirilmesi emek gerektiren, gelişmeye kapalı, köhneleşmiş, rutin, anti sosyal, saygısız, çıkarıcı, monoton, uzmanlaşmamış, yetersiz, çevresine duyarsız, cansız, tek yönlü, hedefsiz, bilgisiz, belirsiz, değişken kimlikli, iletişimsiz, bağımlı bir insan tipi. Bu bulgular ataması yapılmış aday öğretmenlerin, öğretmenlerin insan ilişkileri bakımından yoksunluk taşıyan öğretmenler hakkında toleranslı bir yaklaşım içerisinde olmadıklarını göstermektedir. Bu yönü ile öğretmenlerin sağlıklı insan ilişkilerini oluşturacak kişisel niteliklere sahip olmasının önemine vurgu yapması bakımından anlamlıdır. Bu özellikler bütüncül bir yaklaşımla değerlendirildiğinde nitelsiz bir öğretmen tiplmesi; verimsiz bitki, cansız nesne, duygusuz, değersiz eşya, rutin çalışan makine, vasıfsız insan, diğerlerinden soyutlanmış ve çıkarıcı hayvan, bireysel farklılıkları gözetmeyen robot, verimsiz boş arazi, belirsiz masal, değişken kimli ve bağımlı bir varlık olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalarda görülen olumsuz kavramlara ilişkin araştırma sonuçlarına dayalı insan imgesi çıkarsaması Şema 1’de özet olarak görülmektedir.

Şema 1: İnsan ilişkilerinden yoksun öğretmen imgesi çıkarsama şeması

Öneriler

Araştırmanın bulguları sağlıklı insan ilişkilerinden yoksun öğretmenler hakkında yüksek dereceli olumsuz nitelermeler ortaya çıkarmaktadır. Okul bileşenlerinin tümü özellikle öğretmen unsurunun insan ilişkileri üzerine niteliklerinin oluşmasına katkı sağlaması bakımından alan yazın bulgularına dayalı olarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- Bir okulda, olumlu mesleki çalışma ilişkilerinin geliştirilmesi için okulun değerler sistemi, okul kültürü ve çalışanlar arasındaki işbirliği geliştirilmeli ve korunmalıdır. Okullarda, okul yönetimi, öğretmenler, eğitici olmayan işgörenler ve öğrenciler arasındaki ilişkinin niteliği, okuldaki mesleki çalışma ilişkisinin düzeyini belirler. Başka bir ifade ile olumlu mesleki çalışma ilişkileri, insan ilişkilerini ve işbirliğini etkileyerek okulun değerler sistemini ve okul kültürünü ortaya çıkarır. Böylece etkili bir okul oluşur (Çınkır ve Kuru-Çetin, 2010)
- İnsan ilişkilerini geliştirmek için zaman ve çaba harcamak gerekmektedir. Schnell (2003) okullarda eğitim işgörenlerinin yaşayan bir ilişki ağının içinde olduğunu ifade etmiştir.

- Wang ve Haertel (2001) ise öğretmenler arasındaki işbirliği ve etkileşimin artması ile öğretmenlerin daha profesyonel olacaklarını ve okuldaki yetişkinler arasındaki ilişkiler öğrencilerin başarılı olmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir.
- Eğer yönetim ve öğretmenler arasındaki ilişki güvenilir, yardımsever, işbirlikçi ise öğrenciler, öğretmen ve veliler arasında da güvenilir, yardımsever ve işbirlikçi bir ilişki ortaya çıkmaktadır (Barth, 2006).

Not: Bu çalışma 13- 15 Mayıs 2016 tarihlerinde Antalya’da 10 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 7th International Congress on New Trends in Education – ICONTE’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Barth, R.S. (2006). Improving relationships within the school. *Improving Professional Practice*, 63(6), 8-13.
Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim yönetimi: nitelikli okul*. Ankara.

Başaran, İ.E. (1992). *Yönetimde insan ilişkileri*. Kadioğlu Matbaası, Ankara.

Ben-Peretz, M., Mendelson, N. ve Kron, F. W. (2003). How teachers in different typology for the language teaching field. *System*, 26, 3–50.

Bilen, M. (1996). *İnsan ilişkileri*. Ecem yayınları, Ankara.

Bilgin, N. (2000). *İçerik Analizi*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları: 109, İzmir.

Bursalıoğlu, Ziya.(1987). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2.Basım). Ankara: Pegem Akademi.

Çinkır, Ş. (2004). *Okullarda etkili öğretmen - öğrenci ilişkisinin yönetimi*. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 161. 01.05.2016 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/161/cinkir.htm adresinden alınmıştır.

Çinkır, Ş. ve Kuru-Çetin, S. (2010). Öğretmenlerin okullarda mesleki çalışma ilişkileri hakkındaki görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16, 3, 353-371.

Gay, L., Mills. G. & Airasian, P. (2006). *Educational research: Competencies for analysis and application* (8th ed.). New York: Prentice Hall.

Ivey, T.A., & Richardson, R. (2007). *Professional relationships within school walls: Data report 2007*. PRISE White Paper No. 2007-4, Texas A&M University.

Knackendoffel, A. E. (2005). Collaborative teaming in the secondary school. *Focus on Exceptional Children*, (5),37.

Kumar, R. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. *Araştırma yöntemleri* (Çeviri Editörü: Ömay Çokluk). Edge akademi, Ankara.

Merriam, S.B., (2013). *Nitel araştırma. Desen ve uygulama için rehber*.(Çev.Ed. Selahattin Turan). Nobel yayınları, Ankara.

Nazik, H. ve Ateş, B. (2003). *İnsan ilişkileri ve iletişim*. Ya-Pa Yayınevi, İstanbul.

Oxford, R., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R., Saleh, A. ve Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: Toward asystematic typology for the language teaching field. *System*, 26, 3-50.

Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları. *seta Analiz*, 17, Şubat. 01.05.2016 tarihinde <http://arsiv.setav.org/Ups/dosya/20275.pdf> adresinden alınmıştır.

Pestilield, R.(1989). *Örgütte beşeri münasebetler* (Çev: Keşan Taşçıoğlu), Ankara.

Schnell, L. J. (2003). *Teacher and teacher assistant exploring the meaning of their working relationship*. Unpublished doctoral dissertation, University of Alberta. Canada.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G., (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayınları. Ankara.

Strenski, E. (1989). Disciplines and communities, armies and monasteries and the teaching of composition. *Rhetoric Review*, 8, 1, 137-145.

Taylor, W. (1984). *Metaphors of Education*. Heineman Educational Books Ltd, London.

Tortop, N.(1989). *Personel yönetimi*. Ankara.

Tsoukas, H. (1991). The missing link: A transformational view of metaphors in organizational science. *The Academy of Management Review*, 16 (3), 566-585.

Vadebocoeur, J. A.; Torres, M. N. (2003). Constructing and reconstructing teaching roles. A focus on generative metaphors and dichotomies, *Discourse”Studies in the Cultural Politics of Education*, Carfax Publishing, 24 (1),87-103.

Varol, A.(2004). *İnsan ilişkileri*. MEY, Semih Ofset Yayıncılık, Ankara.

Wang, M.C. & Haertel, D.G. (2001). Teacher relationships *A digest of research from the Laboratory for Student Success*. No. 309, No child left behind act of. (NCLB). 01.05.2016 tarihinde http://msan.wceruw.org/documents/resources_for_educators/Relationships/Teacher%20Relationships.pdf adresinden alınmıştır.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin.